

SOSIAALISESTI KESTÄVÄ HYVINVOINTIYHTEISKUNTA KRIISEISSÄ

4.9.2023

POLITIIKKASUOSITUKSET

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Marja Hekkala, Suvi Raitakari, Jenni Eronen, Riitta Granfelt, Henrietta Grönlund, Eveliina Heino, Joni Hokkanen, Rosa Huotari, Mikko Ilmoniemi, Tii Judén, Sakari Kainulainen, Hanna Kara, Minna Kivipelto, Johanna Ranta, Leena Rusi, Riikka Tuomi, Paula Vasara, Varpu Wiens & Joakim Zitting

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3018-7>

Suositus 1: OIKEUS IHMISKONTAKTEIHIN

Varautumissuunnitelmissa, valmiuslainsäädännössä ja sosiaaliturvan (etuudet ja palvelut) toimeenpanossa oikeutta ihmiskontakteihin tulee tarkastella ravinnon ja suojan kaltaisena perustarpeena. Se tulee turvata kaikissa olosuhteissa.

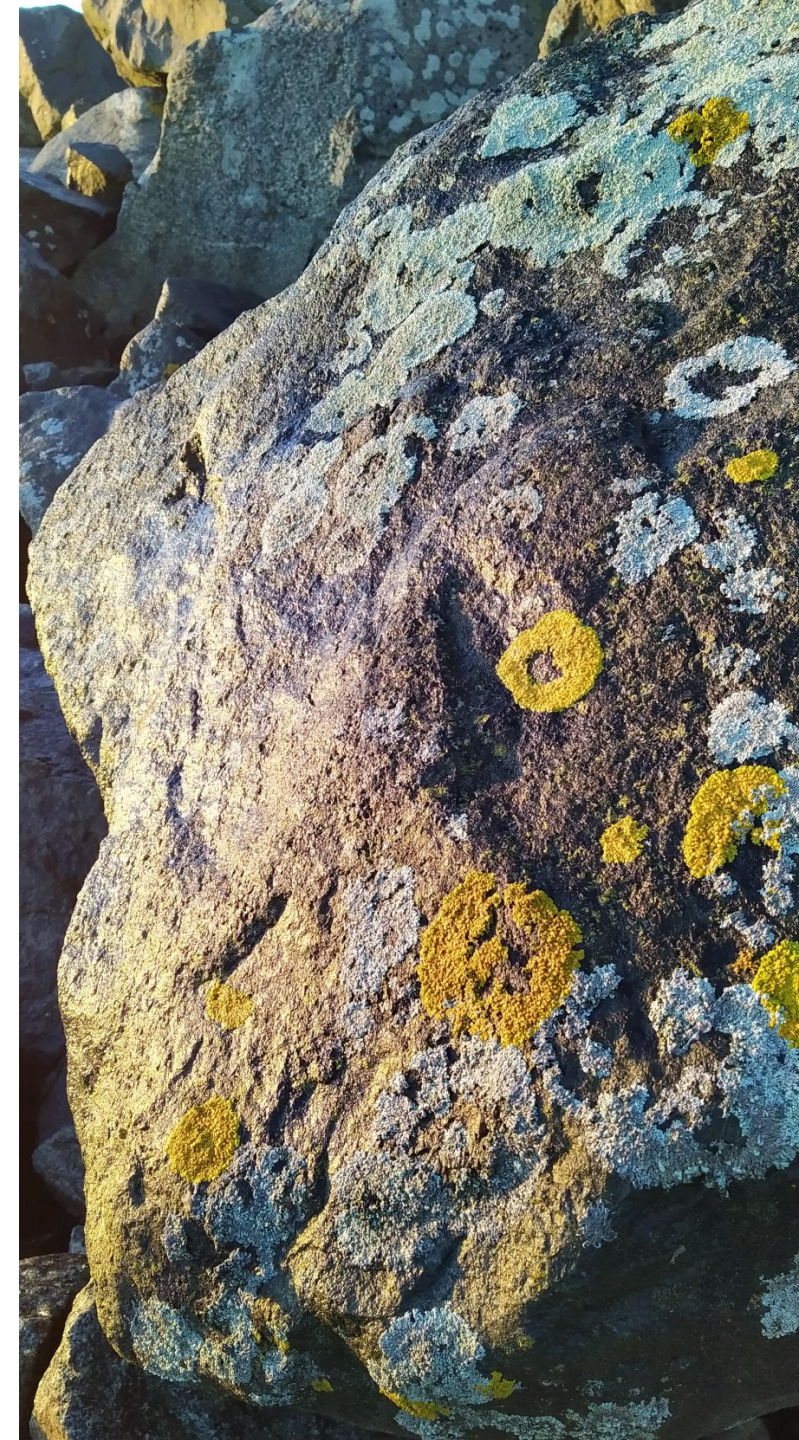
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3018-7>

Suositus 2: KUMPPANUUS TIEDONMUODOSTUKSESSA

Ihmisillä on kriisitilanteissakin oltava itsellään oikeus kuvata elämismaailmaansa koskevia havaintoja ja tehdä niistä tulkintoja.

Marginaalisessa asemassa olevat ihmiset ja heitä tavoittavat ruoka-avun, asunnottomuus- ja päihdetyön ja kohtaamispaikkojen työntekijät on otettava mukaan tiedon tuottamiseen, valmius- ja varautumissuunnitelmien ja sosiaaliturvan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3018-7>

Esimerkkejä suosituksen 2 toteuttamiseksi:

Yksi pysyvä rakenne vaikuttamis- ja kehittämistyöhön olisi säännöllisesti toistuva ja suora tietojen vaihto poliittisten päättäjien ja marginaalisessa asemassa olevien ihmisten välillä, esimerkiksi kohtaamispaikkojen mahdollistamin etäyhteyksin. Toinen mahdollinen rakenne olisi päihde- ja mielenterveysneuvosto ja taloudellisen toimintakyvyn neuvosto, nuorisovaltuuston sekä vanhus- ja vammaisneuvostojen kaltaiset toimielimet. Episteemistä erivertaisuutta on mahdollista purkaa myös erilaisin kanssatutkimuksen keinoin.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3018-7>

Suositus 3: KOLMANNEN SEKTORIN ROOLI

Erilaisissa kohtaamispaikoissa tehtävä työ tulee tunnistaa ja tunnustaa julkisen sektorin rinnalla yhteiskunnassa välttämättömäksi etulinjassa toimimiseksi, mikä turvaa kaikissa olosuhteissa ihmisoikeuksien toteutumista. Kohtaavissa yhteisöissä ja kohtaavassa työssä on voimaa vaikeina aikoina, mistä syystä niiden toimintaedellytykset tulee sallia ja turvata myös kriiseissä.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3018-7>

Suositus 4: ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUS

Ihmisten itsemääräämisoikeutta ja työntekijöiden ammatillista autonomiaa tulee rajoittaa kriiseissäkin vain äärimmäisissä tapauksissa ja vain perusteltavissa määrin. Sosiaalisesti kestävä ratkaisu rajoitusten toimeenpanossa onnistuvat parhaiten neuvottelemalla ja yhteistyössä.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3018-7>

Suositus 5: SAAVUTETTAVUUS

Saavutettavuutta tulee edistää yhtäaikaisesti eri saavutettavuustekijöiden näkökulmista. Tietoisuutta saavutettavuudesta tulee lisätä koulutuksen, tutkimuksen, sosiaalisten ja teknisten innovaatioiden, tilallisten ratkaisujen, työnohjauksen ja yhteisen etiikkakeskustelun kautta.

Saavutettavuuden ongelmiin tulee puuttua aktiivisesti ja kollektiivisesti, erityisesti marginaalisessa asemassa olevien ihmisten kohtaamaan huonoon kohteluun, syrjintään ja hoitamatta/auttamatta jättämiseen sosiaali- ja terveyspalveluissa.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3018-7>

Suositus 6: MONIPAIKKAINEN TYÖ

Kaikilla ihmisillä on oikeus julkiseen tilaan. Kaikkia paikkoja ei voi yhtä aikaa kokonaan sulkea. Osallisuustyön, haittoja vähentävän työn, palveluneuvonnan, ohjauksen ja sosiaalityön on tapahduttava (ilman ajanvarausta) kriiseissäkin niissä paikoissa, missä apua tarvitsevat ihmiset elävät arkeaan: kohtaamispaikoissa, ruoka-avussa, kaduilla, tilapäismajoituksissa, asumispalveluissa, kodeissa, puheluissa, viesteissä ja verkossa. Työn monipaikkaisuus suojelee auttamisjärjestelmää haavoittuvuudelta kriiseissä, joissa yksittäinen työmuoto on tilapäisesti estynyt.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3018-7>

Suositus 7: OIKEUS ASUMISEEN

Asunnot ovat yhteiskunnan perusinfrastruktuuria myös kriisien hallinnassa. Asuminen ja sitä turvaava tuki on määriteltävä asiakkaan yksilöllisestä tarpeesta käsin. Erilaisia asumispalveluja ovat esimerkiksi tilapäismajoitus, ympärivuorokautinen palveluasuminen, muu palveluasuminen ja tuettu asuminen (kotiin vietävä säännöllinen tuki).

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3018-7>

Suositus 8: KOLLEKTIIVINEN EDUNVALVONTATYÖ

Ihmis- ja sosiaalisia oikeuksia koskeva edunvalvontatyö kuuluu kaikille työntekijöille.

Opetusta sosiaalisen kestävyuden periaatteista, perus- ja ihmisoikeuksista, marginaalisen aseman taustalla vaikuttavista rakenteellisista syistä, kriisien vaikutuksista ja niissä toimimisesta sekä saavutettavuudesta on lisättävä kaikkeen sosiaali- ja terveysalan koulutukseen. Asiakastyössä oleville on järjestettävä samoista aiheista lisäkoulutusta jatkuvan oppimisen periaatteella.

Hyvinvointialueiden yksiköiden ja järjestöjen työkuultuurien muutos sosiaalisen kestävyuden suuntaan edellyttää *työyhteisöissä omien toimintatapojen kriittistä tarkastelua* edellä mainittujen periaatteiden pohjalta.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3018-7>

Suositus 9: OIKEUDENMUKAINEN RESURSSIEN KOHDISTAMINEN

Sosiaalisesti kestävä hyvinvointiyhteiskunta rakennetaan niin sanottuina normaaliaikoina: ihmisten tukeminen pois yhteiskunnan marginaalista kohti "normaalia" eli vahvaa asemaa, resurssointia ja osallisuutta varmistaa sen, että koko yhteiskuntaa koskevissa kriiseissä ihmisillä on valmiiksi resursseja selviytyä kriisiolosuhteissa ja resilienssiä palautua niistä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi asunnottomuuden poistamista.

Kriiseissä resurssit on kohdistettava ensin heille, joilla on eniten etäisyyttä yhteiskunnalliseen valtaan, ja heitä kohtaaville palveluille.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3018-7>